

## Sosiaali- ja terveysvaliokunta

**Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta**

### JOHDANTO

#### *Vireilletulo*

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta (HE 22/2019 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

#### *Lausunto*

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 5/2019 vp

#### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Auli Valli-Lintu, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Anne Arvonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Erkki Papunen, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Eeva Nykänen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- johtava lakimies Pirkka-Petri Lebedeff, Suomen Kuntaliitto

### HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi eräiden kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annettua lakia sekä kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on, että kunta- ja palvelurakennemuutostuksen aikana muodostettuja yhteistoiminta-alueita ei purettaisi ennen pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman mukaisen so-

## Valiokunnan mietintö StVM 11/2019 vp

siaali- ja terveydenhuollon rakenteita koskevan uudistuksen voimaantuloa eikä vaikeutettaisi tulevien uusien maakuntien mahdollisuuksia päättää palveluista koko alueella alueen asukkaiden tarpeita vastaavasti ja yhdenvertaisesti.

Eräiden kunta- ja palvelurakennemuutuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annettua lakia muutettaisiin siten, että lain voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2023 loppuun.

Kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2025 loppuun. Lisäksi muutettaisiin lainmukaisia määräaikoja ja irtisanomisehdon rajoja siten, että kunnan ja kuntayhtymän tulisi sisällyttää lain voimaantulon jälkeen tehtäviin ja vuoden 2023 jälkeen voimassa oleviin sopimuksiin yksityisen palvelun tuottajan kanssa ja rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskeviin sopimuksiin sopimusehto, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisessä järjestämisvastuussa olevalla taholla olisi oikeus irtisanoa sopimus vuonna 2024 ja 2025 kahdentoista kuukauden irtisanomisajalla. Lisäksi irtisanomista koskeva sopimusehto olisi sisällytettävä sellaisiin yksityisen palvelun tuottajan kanssa tehtäviin sopimuksiin, joiden ennakoitu vuotuinen arvo ylittää viisitoista prosenttia kyseisen kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon osalta viimeisimmän tilinpäätöksen mukaisista vuosittaisista käyttötalousmenoista. Sama velvoite koskisi sellaisia sopimuksia, joiden perusteella viidentoistaprosentin raja ylittyisi silloin, kun sopimuksia on useita.

Lain voimassaolon jatkaminen jatkaisi myös lain mukaista investointirajoituksia ja sitä koskevaa lupamenettelyä.

Lisäksi ehdotetaan joitain pienempiä muutoksia, jotka selkeyttävät lainvastaisen sopimuksen seurauksia ja säännöksiä soveltamista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

### VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kunta- ja palvelurakennemuutuksesta annetun lain (paras-puitelaki) mukaisten velvoitteiden jatkamisen tarkoituksena on varmistaa kuntien jo perustettujen yhteistoiminta-alueiden toiminnan jatkuminen siten, ettei yhteistoiminnan purkaminen vaaranna sosiaali- ja terveystalouden saantia tai aiheuta ylimääräisiä kustannuksia. Velvoitteiden voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 2023 loppuun saakka. Tarkoitus on turvata palvelut siihen saakka, kunnes perustettavat uudet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastuussa olevat maakunnat aloittavat toimintansa.

Kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain (rajoituslaki) muutoksien tarkoituksena on turvata se, että uusilla sote-uudistuksen perusteella muodostettavilla maakunnilla on mahdollisuus muokata palvelurakennetta asukkaiden palvelutarpeiden mukaisesti ja yhdenvertaisesti. Tarkoitus on lisäksi estää tuo-

## Valiokunnan mietintö StVM 11/2019 vp

tantorakenteiden muuttaminen siten, että niiden muuttaminen koko alueen tarpeen mukaisesti heikentyisi. Rajoituslain voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 2025 loppuun saakka.

Rajoituslaissa ehdotetaan lisäksi tiukennettavaksi irtisanomisehdon sisällyttämiselvoitetta ulkoistussopimuksiin, joiden arvo yksin tai yhdessä muiden sopimusten kanssa ylittää viisitoista prosenttia kunnan tai kuntayhtymän järjestämistä vastuulla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon vuosittaisista käyttömenoina. Voimassa olevassa laissa raja on 30 prosenttia.

Valiokunta toteaa, että irtisanomisehtoa koskevan säännöksen ehdotettu muuttaminen ei estä kuntia ja kuntayhtymiä edelleen haluamassaan laajuudessa hankkimasta palveluja yksityisiltä palvelujen tuottajilta sekä tekemästä kiinteistöjen ja toimitilojen käyttöoikeutta koskevia sopimuksia. Kuten esityksen perusteluissa todetaan, voi sopimukseen sisällytettävä ehto irtisanomismahdollisuudesta lisätä ehdotetun sääntelyn piiriin kuuluvien sopimusten osalta kuntien kustannuksia, koska irtisanomisehto otetaan huomioon sopimusten hinnoittelussa varsinkin voimassaolon loppuvuosina. Valiokunta pitää tärkeänä, että tuleville sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjille turvataan mahdollisuus alueella olevien resurssien hyödyntämiseen laajempina kokonaisuuksina kuin mihin pitkäkestoiset kokonaisulkoistussopimukset antaisivat mahdollisuuden.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että ehdotetuille rajoitustoimenpiteille on edelleen olemassa painavat perusteet (PeVL 5/2019 vp). Perustuslakivaliokunta painottaa sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tulee toteuttaa hallitusti ja perusoikeudet turvaavalla tavalla. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan määräaikaisiksi laeiksi tarkoitettujen lakien voimassaoloajan pitkittyminen ei ole aivan ongelmatonta. Rajoituslain jatkon hyväksyminen tarkoittaa yhteensä lähes kymmenen vuoden voimassaoloaikaa. Perustuslakivaliokunta kuitenkin katsoo, että sote-uudistuksen odotettavissa oleva laajuus huomioiden pidennyksiä voidaan pitää hyväksyttävänä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lakien voimassaolon jatkamista ja muita muutosehdotuksia tarpeellisina sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen toteuttamisen ja palvelujärjestelmän toimivuuden kannalta. Valiokunta katsoo perustuslakivaliokunnan tavoin, että rajoituslain vaikutuksia on seurattava tarkoin ja mahdollisiin epäkohtiin on puututtava viipymättä. Valiokunta pitää lisäksi tärkeänä, että sote-uudistukseen liittyvät hallituksen esitykset annetaan eduskunnalle siten, että niiden eduskuntakäsittelylle varataan riittävästi aikaa.

### VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

*Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 22/2019 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.*

Helsingissä 20.11.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

## Valiokunnan mietintö StVM 11/2019 vp

puheenjohtaja Anu Vehviläinen kesk  
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok  
jäsen Pekka Aittakumpu kesk  
jäsen Kim Berg sd  
jäsen Kaisa Juuso ps  
jäsen Arja Juvonen ps  
jäsen Noora Koponen vihr  
jäsen Merja Kyllönen vas  
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk  
jäsen Ilmari Nurminen sd  
jäsen Veronica Rehn-Kivi r  
jäsen Minna Reijonen ps  
jäsen Juhana Vartiainen kok  
jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen